

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเครียดจากการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัยปี 2547 มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความทุกข์และศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดความเครียดจากการทำงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย โดยกลุ่มเป้าหมายคือ ข้าราชการและพนักงานของรัฐตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน และเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข ในสังกัดของกระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัยเป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน ทำการศึกษาระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2547 – มกราคม 2548 โดยใช้แบบสอบถามส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายตามเขตสาธารณสุขต่างๆ ทั่วประเทศ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย

1.1 การตอบกลับแบบสอบถาม

1.2 ข้อมูลลักษณะทั่วไป ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยจากการทำงาน และความคิดเห็นในการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้นโยบายต่างๆ ของรัฐ

1.3 ความทุกข์ของความเครียดจากการทำงาน

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัยด้านต่างๆ ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางครอบครัว ปัจจัยจากการทำงาน และความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้นโยบายต่างๆ ของรัฐ และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดทั่วไปกับความเครียดจากการทำงาน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1.1 การตอบกลับแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างที่กระจายตามเขตสาธารณสุขทั่วประเทศ ได้รับกลับคืนมาจำนวน 1,465 ชุด คิดเป็นร้อยละ 76.9 ซึ่งส่วนใหญ่มีอัตราการตอบกลับที่มากกว่าร้อยละ 70 พบเพียง 2 เขตเท่านั้นที่มีอัตราการตอบกลับที่ค่อนข้างต่ำ คือ เขต 12 และ เขต 9 (ร้อยละ 60.0 และ 41.0 ตามลำดับ) ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 การตอบกลับแบบสอบถามจำแนกตามเขตสาธารณสุข

เขตสาธารณสุข	จำนวนทั้งหมด	การตอบกลับ	
		จำนวน	ร้อยละ
เขต 1	149	125	83.9
เขต 2	143	134	93.7
เขต 3	197	163	82.7
เขต 4	225	195	86.7
เขต 5	141	113	80.1
เขต 6	110	87	79.1
เขต 7	168	152	90.5
เขต 8	129	97	75.2
เขต 9	156	64	41.0
เขต 10	163	121	74.2
เขต 11	165	118	71.5
เขต 12	160	96	60.0
รวม	1,906	1,465	76.9

1.2 ข้อมูลลักษณะทั่วไป

ลักษณะของประชากรที่ศึกษาเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย (ร้อยละ 59.9 และ 40.1 ตามลำดับ) มีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 35.5 ปี สถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 67.1) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 67.5) กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งมีโรคประจำตัวที่ต้องรับการรักษาอย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ 11.1) ส่วนใหญ่ป่วยด้วยโรคมุมิแพ็รองมาคือ โรคเบาหวาน โรคกระเพาะอาหารอักเสบ และโรคความดันโลหิตสูง ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน (ร้อยละ 40.6) รองมาคือ เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข (ร้อยละ 25.7) และนักวิชาการสาธารณสุข (ร้อยละ 16.7) ตามลำดับ มีเงินเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 13,818 บาท (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4,575.3 บาท) ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานไม่เกิน 20 ปี (ร้อยละ 78.5) โดยมีค่าเฉลี่ยของเวลาปฏิบัติงานประมาณ 14 ปี ส่วนใหญ่มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในสถานีนอมาัย 1 – 3 คน (ร้อยละ 60.6) และมากกว่าครึ่งหนึ่งมีงานในความรับผิดชอบไม่เกิน 10 งาน (ร้อยละ 55.4) (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีนอมาัย
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

	ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
เพศ (n = 1,465)	หญิง	878	59.9
	ชาย	587	40.1
อายุ (n = 1,462)	20 – 29 ปี	353	24.1
	30 – 39 ปี	639	43.7
	40 – 49 ปี	393	26.9
	50 ขึ้นไป	77	5.3
Min = 20 Max = 59 Mean = 35.5 S.D.= 7.8			

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรส (n = 1,464)		
โสด	398	27.2
คู่	983	67.1
ม่าย	29	2.0
หย่า / แยก	54	3.7
วุฒิการศึกษา (n = 1,465)		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	446	30.4
ปริญญาตรี	989	67.5
สูงกว่าปริญญาตรี	30	2.1
โรคประจำตัว (n = 1,463)		
ไม่มี	1,300	88.9
มี	163	11.1
ตำแหน่งปัจจุบัน (n = 1,463)		
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	594	40.6
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	57	3.9
นักวิชาการสาธารณสุข	245	16.7
พยาบาลวิชาชีพ	191	13.1
เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	376	25.7

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย
จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
เงินเดือน (บาท/เดือน) (n = 1,429)		
5,000 - 10,000 บาท	406	28.4
10,001 - 15,000 บาท	440	30.8
15,001 - 20,000 บาท	476	33.3
20,001 - 25,000 บาท	88	6.2
25,000 บาทขึ้นไป	19	1.3
Min = 5,180 Max = 28,100 Mean = 13,818.0 S.D.= 4,575.3		
ประสบการณ์ทำงาน (n = 1,465)		
1 - 10 ปี	589	40.2
11 - 20 ปี	561	38.3
21 - 30 ปี	275	18.8
30 ปีขึ้นไป	40	2.7
Min = 1 Max = 36 Mean = 13.9 S.D.= 7.7		
จำนวนบุคลากร (n = 1,463)		
1 - 3 คน	886	60.6
4 คนขึ้นไป	577	39.4
Min = 1 Max = 8 Mean = 3.4 S.D.= 1.6		
งานในความรับผิดชอบ (ต่อ 1 คน) (n = 1,463)		
1 - 10 งาน	810	55.4
11 - 20 งาน	623	42.6
21 งานขึ้นไป	30	2.0
Min = 2 Max = 24 Mean = 9.5 S.D.= 2.6		

ลักษณะของประชากรที่ศึกษาเมื่อจำแนกตามปัจจัยทางครอบครัว แม้ว่าส่วนใหญ่จะมีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี แต่มีจำนวนถึงร้อยละ 45.8 ที่มีรายได้ที่ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และมีหนี้สิน ส่วนหนึ่งมีภาระความรับผิดชอบในครอบครัวปานกลาง (ร้อยละ 38.5) และภาระหนัก (ร้อยละ 12.5) แต่ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวดี (ร้อยละ 70.6) (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัย
จำแนกตามปัจจัยทางครอบครัว

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว (n = 1,463)		
รายได้เหลือเก็บ	171	11.7
รายได้เพียงพอ	622	42.5
รายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	670	45.8
ภาระความรับผิดชอบในครอบครัว (n = 1,461)		
ไม่มีภาระต้องดูแล	93	6.4
มีและเป็นภาระเล็กน้อย	623	42.6
มีและเป็นภาระปานกลาง	563	38.5
มีและเป็นภาระหนัก	182	12.5
ความสัมพันธ์ในครอบครัว (n = 1,463)		
มีความสัมพันธ์ดี	1,033	70.6
มีความขัดแย้งบ้างเล็กน้อย	402	27.5
มีความขัดแย้งเป็นประจำ	28	1.9

ลักษณะของประชากรที่ศึกษาจำแนกตามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานภายใต้นโยบายของรัฐด้านการกระจายอำนาจโดยโอนสถานีนอามัยไปอยู่ภายใต้การดูแลของ อบต. พบว่า ส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 71.0) โดยให้เหตุผลว่า โครงสร้างการบริหารงานของ อบต.ยังขาดความชัดเจน (ร้อยละ 86.0) และ อบต.ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณสุขในด้านต่างๆ (ร้อยละ 84.5) ตามลำดับ สำหรับกลุ่มที่เห็นด้วยนั้น (ร้อยละ 29.0) ให้เหตุผลว่างบประมาณในการดำเนินงานกระจายลงสู่พื้นที่โดยตรง (ร้อยละ 83.0) และ อบต. สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของชุมชน (ร้อยละ 78.5) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อการดำเนินงานภายใต้นโยบายของรัฐด้านการกระจายอำนาจโดยโอนสถานีนอามัยไปอยู่ภายใต้การดูแลของ อบต.

ความคิดเห็น (n = 1,462)	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	424	29.0
- งบประมาณกระจายลงสู่พื้นที่โดยตรง	352	83.0
- แก้ไขปัญหาตรงตามความต้องการของชุมชน	333	78.5
- ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการดำเนินงานมากขึ้น	324	76.4
- การประสานงานสะดวก	321	75.7
- รวดเร็วมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน	289	68.2
ไม่เห็นด้วย	1,038	71.0
- โครงสร้างการบริหารงานยังไม่ชัดเจน	893	86.0
- ขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุข	877	84.5
- ขาดความพร้อมในการดำเนินงาน	855	82.4
- ยังไม่ถึงเวลาอันเหมาะสมที่จะมอบภาระงานทั้งหมดให้ดูแล	494	47.6
- งบประมาณยังมีจำนวนจำกัดและไม่เพียงพอ	475	45.8

ลักษณะของประชากรที่ศึกษาเมื่อจำแนกตามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุข ภายใต้โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค พบว่า ส่วนใหญ่เห็นด้วย(ร้อยละ64.2) โดยให้เหตุผลว่า ประชาชนมีหลักประกันสุขภาพมากขึ้น (ร้อยละ 88.3) และประชาชนได้รับบริการด้านสาธารณสุขที่เท่าเทียมกัน (ร้อยละ 65.1) ตามลำดับ และสำหรับกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 35.8) ให้เหตุผลว่า ยังขาดความพร้อมด้านการบริหารจัดการ (ร้อยละ 88.4) (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อการดำเนินงานภายใต้โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค

ความคิดเห็น (n = 1,463)	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	939	64.2
- ประชาชนมีหลักประกันสุขภาพมากขึ้น	829	88.3
- ประชาชนได้รับบริการเท่าเทียมกัน	611	65.1
- มุ่งเน้นการดำเนินงานด้านการสร้างสุขภาพ มากกว่าการรักษาพยาบาล	549	58.5
- ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพในราคาถูกลง	544	57.9
- การจัดสรรงบประมาณตรงตามจำนวนประชาชนที่รับผิดชอบ	420	44.7
ไม่เห็นด้วย	524	35.8
- ขาดความพร้อมด้านการบริหารจัดการ	463	88.4
- ประชาชนไม่มีสิทธิในการเลือกใช้บริการ	298	56.9
- ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานบังคับบัญชา ระดับสูง	277	52.9
- เจ้าหน้าที่มีภาระงานมากขึ้นเนื่องจากผู้รับบริการมีมาก	210	40.1

ลักษณะของประชากรที่ศึกษาเมื่อจำแนกตามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุข ภายใต้นโยบายการปรับลดจำนวนข้าราชการ พบว่า ส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย (ร้อยละ 84.4) โดยให้เหตุผลว่า เป็นการบั่นทอนขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน (ร้อยละ 79.1) และควรใช้วิธีการอื่นแทน เช่น การปรับลักษณะงานให้เกิดความเหมาะสมกับผู้ปฏิบัติ (ร้อยละ 73.6) เป็นต้น และสำหรับกลุ่มที่เห็นด้วยนั้น (ร้อยละ 15.6) ให้เหตุผลว่า ช่วยลดจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานอย่างไร้ประสิทธิภาพ (ร้อยละ 89.0) เป็นต้น (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขต่อการดำเนินงานภายใต้ นโยบายของรัฐ
ด้านการปรับลดจำนวนข้าราชการ

ความคิดเห็น (n = 1,462)	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	228	15.6
- ช่วยลดจำนวนข้าราชการที่ปฏิบัติงานอย่างไร้ประสิทธิภาพ	203	89.0
- ช่วยลดขนาดขององค์กร ทำให้การปฏิบัติงานคล่องตัวขึ้น	111	48.7
- ช่วยประหยัดงบประมาณแผ่นดิน	109	47.8
ไม่เห็นด้วย	1,234	84.4
- บั่นทอนขวัญและกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน	976	79.1
- ควรใช้วิธีอื่น เช่น การปรับลักษณะงานให้เหมาะสมกับผู้ปฏิบัติ	908	73.6
- จำนวนข้าราชการมีน้อยอยู่แล้ว หากปรับลดจะยิ่งทำงานยากขึ้น	896	72.6
- เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างข้าราชการ	802	65.0
- หลักเกณฑ์การพิจารณาไม่มีความน่าเชื่อถือ	737	59.7
- เป็นช่องทางการกลั่นแกล้งจากผู้บังคับบัญชา	708	57.4
- เกิดปัญหาการตกงานและการว่างงาน	491	39.8

ลักษณะของประชากรที่ศึกษาเมื่อจำแนกตามปัจจัยจากการทำงานด้านต่างๆ พบว่า มีความสามารถในการควบคุมงานและอำนาจในการตัดสินใจในระดับสูง (ร้อยละ 87.7) มีความต้องการในงานอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 78.6) มีความต้องการพัฒนาทักษะในการทำงานในระดับสูง (ร้อยละ 85.2) มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในการทำงานในระดับต่ำ (ร้อยละ 89.3) และได้รับสวัสดิการในระดับสูง (ร้อยละ 57.7) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลลักษณะทั่วไปของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีนอนามัย
จำแนกตามปัจจัยจากการทำงานในด้านต่างๆ

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถในการควบคุมและตัดสินใจ (n = 1,463)		
ต่ำ	180	12.3
สูง	1,283	87.7
ความต้องการในงาน (n = 1,463)		
ต่ำ	313	21.4
สูง	1,150	78.6
ความต้องการพัฒนาทักษะในการทำงาน (n = 1,462)		
ต่ำ	217	14.8
สูง	1,245	85.2
ปัญหาสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (n = 1,463)		
ต่ำ	1,307	89.3
สูง	156	10.7
การได้รับสวัสดิการ (n = 1,463)		
ต่ำ	619	42.3
สูง	844	57.7

1.3 ความชุกของความเครียด

จากการวัดความเครียดจากการทำงานและความเครียดทั่วไปในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 1,462 คน พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีความเครียดจากการทำงานระดับสูง ร้อยละ 28.8 (ผลจากการตอบแบบสอบถามหมวดความเครียดและความพึงพอใจ) และมีความเครียดทั่วไประดับสูงและรุนแรง ร้อยละ 24.8 (ผลจากการตอบแบบสอบถามความเครียดสวนปรง) (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ความชุกของความเครียดทั่วไปและความชุกของความเครียดจากการทำงาน

ความเครียดทั่วไป	ความเครียดจากการทำงาน		รวม
	ระดับสูง	ระดับต่ำ	
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	
ความเครียดระดับสูงและรุนแรง	175 (12.0)	187 (12.8)	362 (24.8)
ความเครียดระดับต่ำและปานกลาง	246 (16.8)	854 (58.4)	1,100 (75.2)
รวม	421 (28.8)	1,041 (71.2)	1,462 (100)

เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆ ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีนอนามัย พบว่า เพศชายมีความเครียดจากการทำงานสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 20 – 29 ปีมีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 32.9) สถานภาพสมรสหย่า / แยกมีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 40.7) วุฒิการศึกษาที่สูงขึ้นมีแนวโน้มของความเครียดจากการทำงานเพิ่มสูงขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่มีโรคประจำตัวจะมีความเครียดจากการทำงานได้สูงกว่ากลุ่มที่ไม่มีโรคประจำตัว ตำแหน่งเจ้าพนักงานทันตสาธารณสุขมีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 38.6) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน มีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 31.6) กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 21 – 30 ปีมีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 30.7) จำนวนบุคลากรที่เพิ่มมากขึ้นมีแนวโน้มของความเครียดจากการทำงานลดลง แต่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีงานในความรับผิดชอบมากกว่า 20 งานเป็นกลุ่มที่มีความเครียดจากการทำงานน้อยที่สุด (ร้อยละ 23.3) (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ความชุกของความเครียดจากการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆ

ปัจจัย	จำนวนทั้งหมด	ความเครียดจากงาน (สูง)	
		จำนวน	ร้อยละ
เพศ			
หญิง	878	246	28.1
ชาย	587	175	29.1
อายุ			
20 – 29 ปี	353	116	32.9
30 – 39 ปี	639	174	27.3
40 – 49 ปี	393	110	28.0
50 ปีขึ้นไป	77	21	27.6
สถานภาพสมรส			
โสด	398	120	30.3
คู่	983	271	27.6
ม้าย	29	8	27.6
หย่า/แยก	54	22	40.7
วุฒิการศึกษา			
ต่ำกว่าปริญญาตรี	446	118	26.6
ปริญญาตรี	989	290	29.4
สูงกว่าปริญญาตรี	30	13	43.3
โรคประจำตัว			
ไม่มี	1,300	365	28.1
มี	163	56	34.4

ตารางที่ 4.9 ความชุกของความเครียดจากการทำงานจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆ (ต่อ)

ปัจจัย	จำนวนทั้งหมด	ความเครียดจากงาน (สูง)	
		จำนวน	ร้อยละ
ตำแหน่งปัจจุบัน			
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	594	156	26.3
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	57	22	38.6
นักวิชาการสาธารณสุข	245	73	29.8
พยาบาลวิชาชีพ	191	60	31.6
เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	376	109	29.1
เงินเดือน (บาท/เดือน)			
5,000 – 10,000 บาท	406	128	31.6
10,001 – 15,000 บาท	440	120	27.3
15,001 – 20,000 บาท	476	140	29.4
20,001 – 25,000 บาท	88	23	26.4
25,000 บาทขึ้นไป	19	3	15.8
ประสบการณ์ทำงาน			
1 – 10 ปี	589	177	30.2
11 – 20 ปี	561	148	26.4
21 – 30 ปี	275	84	30.7
30 ปีขึ้นไป	40	12	30.0
จำนวนบุคลากร			
1 – 3 คน	886	265	30.0
4 คนขึ้นไป	577	154	26.7
งานในความรับผิดชอบ			
1 – 10 งาน	810	228	28.2
11 – 20 งาน	623	185	29.7
20 งานขึ้นไป	30	7	23.3

เมื่อจำแนกตามปัจจัยทางครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน มีภาระรับผิดชอบดูแลบุคคลในครอบครัวและเป็นภาระหนัก และมีปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวเป็นประจำ เป็นกลุ่มที่มีความเครียดจากการทำงานมากที่สุด (ร้อยละ 34.6 , 42.9 และ 46.4 ตามลำดับ) (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ความสุขของ ความเครียดจากการทำงาน จำแนกตามปัจจัยทางครอบครัว

ปัจจัย	จำนวนทั้งหมด	ความเครียดจากงาน (สูง)	
		จำนวน	ร้อยละ
ฐานะทางเศรษฐกิจ			
รายได้เหลือเก็บ	171	41	24.0
รายได้เพียงพอ	622	148	23.8
รายได้ไม่เพียงพอ/มีหนี้สิน	670	231	34.6
ภาระความรับผิดชอบ			
ไม่มีภาระต้องดูแล	93	26	28.0
มีและเป็นภาระเล็กน้อย	623	136	21.9
มีและเป็นภาระปานกลาง	563	179	31.9
มีและเป็นภาระหนัก	182	78	42.9
ความสัมพันธ์ในครอบครัว			
มีความสัมพันธ์ดี	1,033	270	26.2
มีความขัดแย้งบ้างเล็กน้อย	402	137	31.2
มีความขัดแย้งเป็นประจำ	28	13	46.4

เมื่อจำแนกตามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้นโยบายของรัฐ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และไม่เห็นด้วยกับโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค จะมีสัดส่วนของความเครียดจากการทำงานสูงกว่ากลุ่มที่เห็นด้วย ในขณะที่เดียวกันกลุ่มที่เห็นด้วยกับการปรับลดจำนวนข้าราชการ จะมีสัดส่วนของความเครียดจากการทำงานสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เห็นด้วยเล็กน้อย (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ความสุขของความเครียดจากการดำเนินงานจำแนกตามความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้นโยบายต่างๆ ของรัฐ

ความคิดเห็น	จำนวนทั้งหมด	ความเครียดจากงาน (สูง)	
		จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นต่อ อบต.			
ไม่เห็นด้วย	1,038	313	30.2
เห็นด้วย	424	107	25.3
ความคิดเห็นต่อโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค			
ไม่เห็นด้วย	524	208	39.7
เห็นด้วย	939	212	24.7
ความคิดเห็นต่อการปรับลดจำนวนข้าราชการ			
ไม่เห็นด้วย	1,234	353	28.7
เห็นด้วย	228	67	29.4

เมื่อจำแนกตามปัจจัยจากการทำงานด้านต่างๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความสามารถในการควบคุมและตัดสินใจต่ำ มีความต้องการในงานสูง มีปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานสูง ได้รับสวัสดิการจากการทำงานต่ำ และมีความต้องการพัฒนาทักษะในการทำงานสูง มีสัดส่วนของความเครียดจากการทำงานสูงกว่าอีกกลุ่มอย่างชัดเจน (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ความสุขของความเครียดจากการทำงานจำแนกตามปัจจัยจากการทำงานด้านต่างๆ

ปัจจัย	จำนวนทั้งหมด	ความเครียดจากงาน (สูง)	
		จำนวน	ร้อยละ
ความสามารถในการควบคุมและตัดสินใจ			
สูง	1,283	319	24.9
ต่ำ	180	102	56.7
ความต้องการในงาน			
สูง	1,150	365	31.8
ต่ำ	313	56	17.9
ปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน			
สูง	156	88	56.4
ต่ำ	1,307	333	25.5
การได้รับสวัสดิการ			
สูง	844	191	22.7
ต่ำ	619	230	37.2
ความต้องการพัฒนาทักษะการทำงาน			
สูง	1,245	381	30.6
ต่ำ	217	40	18.4

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัยต่างๆ

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานอนามัยกับความเครียดจากการทำงาน พบว่า ตำแหน่งที่ปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า เจ้าหน้าที่งานทันตสาธารณสุข มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานสูงกว่าเจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน 1.76 เท่า (95% CI = 1.00-3.09) (ตารางที่ 4.13)

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ไม่พบว่ามีสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาแนวโน้มของความเครียดจากการทำงาน พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างเพศชายมีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานสูงกว่าเพศหญิง และเมื่อวุฒิการศึกษาสูงขึ้นมีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้มากขึ้น

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัยส่วนบุคคลด้านต่างๆ

ปัจจัย	ความเครียดจากการทำงาน (สูง)	p-value
	OR (95% CI)	
เพศ		
หญิง	1	
ชาย	1.09 (0.87 – 1.38)	NS
อายุ		
20 – 29 ปี	1	
30 – 39 ปี	0.76 (0.58 – 1.01)	NS
40 – 49 ปี	0.79 (0.58 – 1.08)	NS
50 ปีขึ้นไป	0.78 (0.45 – 1.35)	NS
สถานภาพสมรส		
โสด	1	
คู่	0.88 (0.68 – 1.32)	NS
มีคู่	0.88 (0.38 – 2.03)	NS
หย่า/แยก	1.58 (0.88 – 2.83)	NS

NS = not significant * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.005 **** p < 0.001

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัย
ส่วนบุคคลด้านต่างๆ (ต่อ)

ปัจจัย	ความเครียดจากการทำงาน (สูง)	p-value
	OR (95% CI)	
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	
ปริญญาตรี	1.15 (0.89 – 1.48)	NS
สูงกว่าปริญญาตรี	2.11 (0.99 – 4.48)	NS
โรคประจำตัว		
ไม่มี	1	
มี	1.34 (0.95 – 1.89)	NS
ตำแหน่งปัจจุบัน		
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	1	
เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข	1.76 (1.00 – 3.09)	*
นักวิชาการสาธารณสุข	1.19 (0.86 – 1.65)	NS
พยาบาลวิชาชีพ	1.29 (0.90 – 1.85)	NS
เจ้าหน้าที่บริหารงานสาธารณสุข	1.15 (0.86 – 1.53)	NS
เงินเดือน (บาท/เดือน)		
5,000 – 10,000 บาท	1	
10,001 – 15,000 บาท	0.81 (0.60 – 1.09)	NS
15,001 – 20,000 บาท	0.90 (0.68 – 1.20)	NS
20,001 – 25,000 บาท	0.78 (0.46 – 1.31)	NS
25,000 บาทขึ้นไป	0.41 (0.12 – 1.42)	NS
ประสบการณ์ทำงาน		
1 – 10 ปี	1	
11 – 20 ปี	0.83 (0.64 – 1.07)	NS
21 – 30 ปี	1.02 (0.75 – 1.40)	NS
30 ปีขึ้นไป	0.99 (0.49 – 2.00)	NS

NS = not significant * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.005 **** p < 0.001

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัย
ส่วนบุคคลด้านต่างๆ (ต่อ)

ปัจจัย	ความเครียดจากการทำงาน (สูง)	p-value
	OR (95% CI)	
จำนวนบุคลากร		
1 – 3 คน	1	
4 คนขึ้นไป	0.85 (0.67 – 1.07)	NS
งานในความรับผิดชอบ		
1 – 10 งาน	1	
11 – 20 งาน	1.08 (0.86 – 1.36)	NS
20 งานขึ้นไป	0.77 (0.33 – 1.83)	NS

NS = not significant * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.005 **** p < 0.001

2.2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางครอบครัวของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในสถานีนามัยกับความเครียดจากการทำงาน พบว่า ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแลบุคคลในครอบครัว และความสัมพันธ์ในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า กลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวไม่เพียงพอและมีหนี้สิน มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานมากกว่ากลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเหลือเก็บ 1.68 เท่า (95% CI = 1.14 - 2.47) กลุ่มที่มีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบดูแลบุคคลในครอบครัวและเป็นภาระหนัก มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานมากกว่ากลุ่มที่ไม่มีภาระต้องดูแล 1.93 เท่า (95% CI = 1.13 - 3.32) และกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ดี คือ มีความขัดแย้งบ้างเล็กน้อยและเป็นประจำ มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานมากกว่ากลุ่มที่มีความสัมพันธ์ดี 1.46 เท่า (95% CI = 1.14 - 1.88) และ 2.44 เท่า (95% CI = 1.15 - 5.20) ตามลำดับ (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัยทางครอบครัว

ปัจจัยทางครอบครัว	ความเครียดจากการทำงาน (สูง)	p-value
	OR (95% CI)	
ฐานะทางเศรษฐกิจ		
- รายได้เหลือเก็บ	1	
- รายได้เพียงพอ	0.99 (0.67 – 1.47)	NS
- รายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	1.68 (1.14 – 2.47)	**
ภาวะความรับผิดชอบ		
- ไม่มีภาระต้องดูแล	1	
- มีและเป็นภาระเล็กน้อย	0.72 (0.44 – 1.18)	NS
- มีและเป็นภาระปานกลาง	1.21 (0.74 – 1.96)	NS
- มีและเป็นภาระหนัก	1.93 (1.13 – 3.32)	*
ความสัมพันธ์ในครอบครัว		
- มีความสัมพันธ์ดี	1	
- มีความขัดแย้งบ้างเล็กน้อย	1.46 (1.14 – 1.88)	***
- มีความขัดแย้งเป็นประจำ	2.44 (1.15 – 5.20)	*

NS = not significant * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.005 **** p < 0.001

2.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้นโยบายด้านต่างๆ ของรัฐนั้น พบว่า ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรคมีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้มากกว่ากลุ่มที่เห็นด้วย 2.25 เท่า (95% CI = 1.78-2.84) (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานสาธารณสุขภายใต้นโยบายด้านต่างๆ ของรัฐ

ความคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐ	ความเครียดจากการทำงาน (สูง)	p-value
	OR (95% CI)	
ความคิดเห็นต่อ อบต.		
เห็นด้วย	1	
ไม่เห็นด้วย	1.28 (0.99 – 1.65)	NS
ความคิดเห็นต่อโครงการ 30 บาท		
รักษาทุกโรค		
เห็นด้วย	1	
ไม่เห็นด้วย	2.25 (1.78 – 2.84)	***
ความคิดเห็นต่อการปรับลดจำนวนข้าราชการ		
เห็นด้วย	1	
ไม่เห็นด้วย	0.96 (0.71 – 1.32)	NS

NS = not significant * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.005 **** p < 0.001

2.4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัยจากการทำงานด้านต่างๆ พบว่า ปัจจัยจากการทำงานด้านความสามารถในการควบคุมและการตัดสินใจด้านความต้องการในงาน ด้านปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน ด้านสวัสดิการ และด้านความต้องการพัฒนาทักษะในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า

- กลุ่มที่มีความสามารถในการควบคุมและตัดสินใจอยู่ในระดับสูง มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีอำนาจในการควบคุมและตัดสินใจอยู่ในระดับต่ำ 0.25 เท่า (95% CI = 0.18 - 0.35)

- กลุ่มที่มีความต้องการในงานอยู่ในระดับสูง มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้มากกว่ากลุ่มที่มีความต้องการในงานอยู่ในระดับต่ำ 2.14 เท่า (95% CI = 1.56 - 2.93)

- กลุ่มที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานอยู่ในระดับต่ำ มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานอยู่ในระดับสูง 0.26 เท่า (95% CI = 0.19 – 0.37)

- กลุ่มที่ได้รับสวัสดิการจากการทำงานอยู่ในระดับสูง มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้น้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับสวัสดิการจากการทำงานอยู่ในระดับต่ำ 0.50 เท่า (95% CI = 0.39 - 0.62)

- กลุ่มที่มีความต้องการพัฒนาทักษะในการทำงานอยู่ในระดับสูง มีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานได้มากกว่ากลุ่มที่มีความต้องการพัฒนาทักษะในการทำงานอยู่ในระดับต่ำ 1.95 เท่า (95% CI = 1.36 - 2.81) (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับปัจจัย
จากการทำงานด้านต่างๆ

ปัจจัยจากการทำงาน	ความเครียดจากการทำงาน (สูง)	p-value
	OR (95% CI)	
ความสามารถในการควบคุม/ตัดสินใจ		
ต่ำ	1	
สูง	0.25 (0.18 – 0.35)	****
ความต้องการในงาน		
ต่ำ	1	
สูง	2.14 (1.56 – 2.93)	****
ปัญหาสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน		
สูง	1	
ต่ำ	0.26 (0.19 – 0.37)	****
การได้สวัสดิการ		
ต่ำ	1	
สูง	0.50 (0.39 – 0.62)	****
ความต้องการพัฒนาทักษะการทำงาน		
ต่ำ	1	
สูง	1.95 (1.36 – 2.81)	****

NS = not significant * p < 0.05 ** p < 0.01 *** p < 0.005 **** p < 0.001

2.5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดทั่วไปกับความเครียดจากการทำงาน พบว่า ความเครียดทั่วไปมีความสัมพันธ์กับความเครียดจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า กลุ่มที่มีความเครียดทั่วไปอยู่ในระดับสูงและรุนแรงมีโอกาสพบความเครียดจากการทำงานมากกว่ากลุ่มที่มีความเครียดทั่วไประดับต่ำและปานกลาง 3.25 เท่า (95% CI = 2.53 – 4.17) (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดจากการทำงานกับความเครียดทั่วไป

ความเครียดทั่วไป	จำนวน ทั้งหมด	ความเครียด	OR (95% CI)	p-value
		จากการทำงานสูง จำนวน (ร้อยละ)		
เครียดต่ำและปานกลาง	1,100	246 (22.4)	1	
เครียดสูงและรุนแรง	362	175 (48.3)	3.25 (2.53 – 4.17)	*

* $p < 0.001$